

sed etiam hijs qui eum
solicite colunt. et in eū
fideliter credunt. hanc
dedit potestatem ut de-
mones quos illi deos
esse arbitrantur concū-
cent atq; eiciant decepto-
res scilicet hominum et
totius corruptionis ar-
tifices. *Finit uita beati an-
tonij ab athanasio episco-
po greco eloq; edita. ab e-
uagrio p̄sb̄ro in latinū tra-
lata; Incipit uita sancti*

T*pauli primi heremi*
ster multos te;
sepe dubitatum est
a quo potissimū mo-
nachorum heremus
habitan cepta sit; Qui-
dam enim alius repe-
tentes a beato helya et
a johanne. principia sup-
serunt; Quorum helyas
plus nobis uidetur fuis-
se quam monachus. et
johannes ante p̄phetare
cepisse quam natus est.
Ilij autem i. quam opi-
nionem uulgus omne

consentit asserunt an-
tonium huius positi
caput. quod ex parte
uerum est. Non enim tā
ipse ante omnes fuit.
quam ab eo omnium
incitata sunt studia;
Amathas uero et ma-
charius discipuli an-
tonij e quibus super-
or corpus magistri se-
peluit. etiam nunc af-
firmant paulum quen-
dam thebeum princi-
pem rei istius fuisse nō
nominis; Quam opi-
nionem nos quoq; p̄-
bamus; Non nulli et
hec et alia prout uo-
luntas tuht iactant.
sub terrano specu tunc
tum calcaneotenus
hominem. et multa
alia que prosequi oca-
est incredibilia fingen-
tes. quorum quia ipu-
dens mendacium fuit.
ne refellenda quidem
sententia uidetur. Igr̄
quia de antonio tam

greco quam romano sti-
 lo diligenter memorie
 traditum est pauca de
 pauli principio et fine
 scribere disposui. magis
 quia res omissa erat q̄
 fecus ingenio; Quomo-
 do autem in media eta-
 te uixit. aut quas sa-
 thane pertulerit insidi-
 as. nulli hominum co-
 pertum habetur; Sub
 decio et ualeriano per-
 secutoribus quo tempo-
 re cornelius rome. cyp-
 rianus carthagine. felix
 aurore martyrii per-
 tulerunt. multas apud
 egyptum et thebaida
 ecclesias tempestas se-
 ua populata est. Voti-
 tunc xpistianis erat
 pro nomine xpisti gla-
 dio percuti. uerum hos-
 tis callidus tarda ad
 mortem supplicia con-
 quirens animas cupi-
 ebat ingulare nō cor-
 pora. et ut ipse qui ab
 eo passus est c ipria

nus aut uolentib; mori.
 non per mittebatur oc-
 cidi; Lius ut crudelitas
 notior fiat. duo memo-
 rie causa exempla subi-
 ciamus; Perseuerantem
 infide martyrem. et inter
 aculeos laminas q̄ vic-
 tore iussit melle pungi.
 et sub ardentissimo sole
 ligatis post tergum ma-
 nibus reponi. scilicet ut
 muscarum aculeis cede-
 ret qui ignitas sartagi-
 nes ante superauerat.
 Ilium autem iuuenili
 etate florentem in ame-
 nissimos hortulos prece-
 pit adduci. ibiq̄ inter can-
 dencia lilia et rubentes
 rosas. cum leni iuxta mur-
 mure serperet riuus. et
 molli sibilo arborum fo-
 ha uentus stringeret. su-
 per stratum plumis lec-
 tulum supinan. et ne se-
 inde posset excutere blan-
 dis fertorum nexibus ir-
 retitum relinquit; Quo-
 cum recedentibus cunic

nis meretricis speciosa ue-
nisset cepit delicatis sti-
gere colla compleribus.
ut quod dictu quoque ne-
fas est manibus attrec-
tare uirilia ut corpore
in libidinem concitato
se uictrix impudica sub
iaceret; Quid ageret mi-
les xpisti. quo se uerteret
nesciebat et que tormen-
ta non uicerant supera-
bat uoluptas; Tandem
celitus inspiratus preci-
sam modicus linguam
in osculantis se faciem
expuit: ac sic libidinis
sensum succedens dolo-
ris magnitudo supera-
uit. per idem ergo tem-
pus quo talia gereban-
tur: apud inferiorem the-
baidam cum sordide iam
uero tradita morte am-
borum parentum in he-
reditate locupletati pau-
lus relictus est. annorum
circa sedecim litteris
tam grecis quam egyp-
ticiis ad prime eruditus

mansueti animi deum
ualde amans; Et cum
persecutionis detonaret
procella in uilla remon-
ori secretae fuit; Verum
quid pectora humana
non cogis aui sacra fa-
mes? Sororis maritus
cepit prodere uelle que
celare debuerat; Non u-
lum uxoris lacrima no-
communi sanguinis.
non prospectans cunc-
ta ex alto deus a celere
renocabat. Aderat infra-
bat. crudelitate quasi
erate utebatur; Quod
uir prudentissimus ato-
lescens intellexit: ad mo-
cium deserta confugies-
dum persecutionis fine
prestolatur. necessitate
in uoluntatem uertit.
ac paulatim procedens
rursusque tantumdem
subsistens. atque idem se-
pius faciens. reperit sax-
eum montem ad cuius
radices haut grandis
spelunca lapide claud-

batur; Quo remoto ut
 est cupiditas hominū.
 auduis occulta cognos-
 cere animaduertit intus
 grande uestibulum. qd
 aperto desuper celo pa-
 nulis diffusa ramis ue-
 nis palma contexerat.
 fontem lucidissimū ostē-
 dens. cuius riuū tantū
 modo foras statim eadē
 que genuerat terra sor-
 bebat; Erant preterea
 per extensum montem.
 hanc pauca habitacu-
 la. in quibus scabre iam
 mades et mallei quib;
 pecunia signatur uide-
 bantur; Hunc locum e-
 gypciōrum littere ferūt
 furtiuam monete officia-
 nam fuisse ea tempesta-
 te qua creopatre uinct^{us}
 antonius est. Igitur ad
 amato quasi a deo sibi
 offerretur habitaculo
 omnem ibidem oratio-
 nibus et solitudine dux-
 it etatem; Cibum et uesti-
 mentum palma p̄bebat;

Quod ne cui impossibi-
 le uideatur: ihesum tes-
 tor et sanctos angelos
 eius in ea parte heremi-
 que iuxta suiam sarra-
 cenis uingitur et uidisse
 me monachos et uidere
 equibus unus iam tri-
 ginta per annos claus^{us}
 ordeacio pane. et lutulē-
 ta aqua uiuit: alter in
 cisterna ueteri quam gē-
 tili sermone bubbam uo-
 cant quinq; carcis per
 singulos dies sustenta-
 batur; hec incredibilia
 uidebuntur eis qui non
 crediderint omnia possi-
 bilia esse credentibus. S;
 ut ad id redeam unde di-
 gressus sum: cum iam cen-
 tesimo tercio decimo eta-
 tis sue anno beatus pau-
 lus celestem uitam age-
 ret in terris. et nonage-
 narius in alia solitudine
 antonius moraretur. ut
 ipse asserere solebat: hec
 in mente ei cogitatio inci-
 dit nullum ultra se mo-

nachorum in heremo
concedisse. atq; illi per
noctem quiescenti. reue-
latum est esse alium ite-
rius multo se meliore
ad quem iudendū pe-
rare deberet; Illico erum-
pente luce uenerabilis
senex infirmos artus ba-
culo regente sustentans.
cepit ire uelle quo nesci-
ebat; Et iam media dies
coquente desuper sole.
feruebat: nec tamen a-
cepto itinere reuocabat
dicens; Credo in deum
meum: quod seruū suū
quem michi promisit os-
tendet; Nec plura hys.
conspicatur hominem
equo mixtum cui opinio
poetarum centauro uo-
cabulum indidit. Quo
uiso salutaris impressi-
one signi armat frontē.
et heus tu inquit qua-
nam in parte dei seruus
hic habitat. At ille bar-
barum nescio quid ifren-
dens. et frangens potius

uerba quam eloquens
inter horrenda hora
satis blandum q̄siuit
alloquium. et cum dex-
tere manus protensio-
ne cupitum indicat
iter. ac sic patentes cā-
pos uolucris transmit-
tens fuga ex oculis
mirantis euauit. Ve-
rum hoc utrum dyabo-
lus ad terrendū eum
simulauerit an ut soli
heremus monstruo-
sorum ferax animalis
istam quoq; gignat
bestiam incertum ha-
bemus; Stupens itaq;
antonius. et de eo qd̄
uiderat secum uolens.
ulterius progredieba-
tur; Nec mora inter he-
rosam conuallem. hanc
grandem homunculū
uidit: ad uncis naribus
fronte cornibus aspe-
rata: cui extrema p̄s
corporis in caprarū
pedes desinebat; Et
hoc attonitus specta-

culo scutum fidei et lo-
 ricam dei bonus preli-
 ator arripuit; Nichilo-
 minus memoratum
 animal palmaru fruc-
 tus ad uaticum quasi
 pacis obsides offerebat;
 Quo cognito gradum
 pressit antonius & quis-
 nam esset interrogans.
 hoc ab eo responsum
 accepit; Mortalis ego
 sum. et unus ex accolis
 heremi. quos uario er-
 rore delusa gentilitas
 faunos. satyros q; et in-
 cubos colit; Legatione
 fungor regis mei. pre-
 camur ut pro nobis
 communem dominu
 depreceris. quem pro
 salute mundi olim ue-
 nisse cognouimus et
 in uniuersam terram
 exiit sonus eius; Ta-
 lia eo loquente longe-
 uus uiator ubertim
 faciem lacrimis riga-
 bat quas magnitudo
 leticie indices cordis

effuderat; Laudebat quip-
 pe de xpisti gloria et in-
 territu sathane. simulq;
 ammirans quod eius pos-
 set intelligere sermonem
 et baculo humum percuci-
 ens aiebat; de tibi alex-
 andria. que pro deo por-
 tenta ueneraris; de tibi
 ciuitas meretricis in qua
 totius orbis demonia
 confluxere; Quid nunc
 dictura es: bestie xpistu
 loquuntur; Nec dum uerba
 compleuerat. et quasi
 pennigero uolatu pecul-
 cum animal aufugit;
 hoc ne cui ad increduli-
 tatem scrupulum moue-
 at: sub rege constantino
 uniuerso mundo defen-
 ditur; Nam et alexandri-
 am istiusmodi homo u-
 nus uiuus perductus
 magnum populo spec-
 taculum prebuit. et pos-
 tea cadauer examine ne
 calore estatis dissiparet
 sale infusum et anchis-
 chiam ut ab imperatore

uideretur allatum est;
Sed ut propositum prosequar
antonius cepta regione pergebat
ferarum tantum uestigia in
tuens. et heremi latam
uasitatem. quid ageret
quo uerteret gradum
nesciebat; Jam altera fluxerat
dies. restabat unum
ut deseri se a christo non
posse confideret; Pro nocte
secundas in oratione exegit
tenebras. et dubia adhuc
lucē haurit procul in
tuetur lupam sitis arduibus
anhelantem ad radices
montis urepere;
Quam secutus oculis. et iuxta
speluncam cum fera abisset
accedens cepit introspicere
nichil curiositate proficiente
tenebris arcantibus usum;
Verum ut scriptura ait;
Perfecta caritas foras mittit
timorem. suspenso gradu et
anhelitu temperato callidus
explorator ingressus est. ac pau-

latum progrediens sepius
que subsistens sonum aure
captabat; Tandem procece
noctis horrorem procul
lumen intuitus. dum
auidius properat offensus
pedis lapidem in strepitum
conciuit; Post cuius sonum
beatus paulus ostium
quod patebat recludens
fera obfirmavit; Tunc uero
antonius pro foribus corruis
usque ad sextam. et eo
plus horam. aditum
precabatur dicens; Quis
sum. unde et cur uenerim
noster? Scio me non
mereri conspectum tuum
tamen nisi uideri non
recedam; Qui deticias
suscipis. hominem cur
repellis? Quis enim
et inueni. pulso ut aper
natur michi; Quod si
non impetro hic morari
ante postes tuos certe
sepelies uel cadauer.
Talia perstabat memo

rans: firus q; manebat,
 ad quem responsu pau-
 nis ita reddit heros, Ne-
 mo sic peccat ut minet.
 nemo cum lacrimis ca-
 lumpniam facit. et mi-
 vans si non recipiam
 cum mortur adueneris;
 Sic ardens patefecit
 ingressum; Duo apto
 dum in mutuos misce-
 tur amplexus pprijs
 se salutauere nomini-
 bus gratie domino in
 commune referuntur;
 Et post osculum sanc-
 tum residens paulus
 cum antonio ita exor-
 sus est; En quem tanto
 labore quesisti putrib;
 senectute membris ope-
 rit in culta canicies; En
 uides hominem pulue-
 rem mox futurum; He-
 rum quia caritas om-
 nia sustinet: maria
 michi queso qualiter
 sese habeat genus hu-
 manum: an in antiqs
 urbibus noua tecta co-

surgant. quo mundus
 regatur imperio an sup-
 sint aliqui qui demonu
 errore capiantur; Inter
 has sermoanacoēs sus-
 cipiunt alitem coruum
 in ramo arboris consedis-
 se: qui inde leuiter sub-
 uolans integrum pane
 ante mirancium ora de-
 posuit; Post cuius obsec-
 sum eia inquit paulus.
 dominus nobis prandi-
 um misit: uere pius. uere
 misericors; Nota; Sexa-
 ginta anni iam sunt qd
 dimidij panis semper
 fragmen accipio: uerli
 ad aduentum tuum mi-
 litibus suis xpistus. du-
 plicauit annonam; Igi-
 tur inde gratiarum acti-
 one celebrata. sup utrei
 marginem fontis uterq;
 consedit; hic uero qui
 frangeret panem oborta
 contencio. pene diem d-
 duxit in uesperam; Pau-
 lus more cogebat hospi-
 cy: antonius iure refelle-

bat etatis, Tandem con-
siliū fuit: ut apprehen-
so eregione pane. dum
ad se quisq; nititur. pars
sua remaneret in manibz;
De hinc paululum aque
prono infonte ore liba-
runt et immolantes deo
sacrificium laudis. noc-
tem transegerunt uigili-
is; Cumq; iam esset ter-
ris redditus dies. beatus
paulus ad antonium sic
locutus est; Dū te frat-
in hys regionibus habi-
tare sciebam. olim con-
seruum meum michi p-
miserat dominus. sed
quia dormitionis tēpus
aduenit. et quod semp
cupiebam dissolu & esse
cum xp̄isto. peracto cursu
super est michi corona ius-
ticie. tu missus adomino
es qui humo corpusculū
tegas immo terrā terre
reddas. hys antonius
auditis flens & gemens
ne se desereret. at ut co-
mitem talis itineris ac-

ciperet precabatur; Et
ille non debes inquit
querere que tua sunt.
Sed que aliena. Expe-
dit quidem tibi sarcina
carnis abiecta agnum
sequi. sed et ceteris ex-
pedit fratribus ut tuo
ad huc instituantur ex-
emplis; Quam obrem
perge queso. et palliū
quod tibi athanasius
episcopus dedit ad ob-
uoluendum corpuscu-
lum meum affer; hoc
autē beatus paulus
rogauit. non quod mag-
nopere curaret utrum
tectum putresceret ca-
dauer an nudum; Quip-
pe qui tanti temporis
spacio contextis palma-
rum folijs uestiebatur.
sed ut a se recedenti me-
mor sue mortis leuaret.
Stupefactus ergo an-
tonius quod de atha-
nasio et pallio eius au-
dierat. quasi xp̄istum
in paulo uidentē et in

pectore eius deum ue-
 nerans. ultra respondere
 nichil ausus est. sed cu
 silencio lacrimans exol-
 culatis eius oculis ma-
 nibus q; ad monasteri-
 um quod post postea
 asaracenis occupatu
 est. regrediebatur. Neq;
 uero gressus sequeban-
 tur animum. sed cum
 corpus inane ieiunijs
 seniles etiam anni fran-
 gerent animo uincebat
 etatem. Tandem de fa-
 tigatus et anhelus. ad
 habitaculum suum co-
 fecto itinere peruenit.
 Ibi cum duo discipuli
 qui ei iam longeuo mi-
 nistrare ceperant occur-
 rissent dicentes; Vbi es
 tam diu moratus pat.
 Respondit; de michi p-
 catori qui falsum nomi-
 monachi fero. vidi heha.
 uidi iohannem in deser-
 to. et uere in paradiso
 paulum uidi. ac sic ore
 compresso et manu uer-

berans pectus ecclia pal-
 lium protulit rogantib;
 q; discipulis ut plenius
 quid nam esset. expone-
 ret. ait; Tempus tacendi.
 et tempus loquendi; Tunc
 egressus foras. et ne mo-
 dicum quidem tibi sumes
 peruam qua uenerat re-
 grediebatur. illum si-
 ens illum uidere deside-
 rans. illum oculis ac me-
 te complectens; Timebat
 enim quod euenit. ne se
 absente debitum xpisto
 spiritum redderet. Cumq;
 iam dies illurisset alia. et
 trium horarum spacio i-
 ter remaneret. uidit inter
 angelorum cateruas. iter
 prophetarum et apostolor
 choros. in uero paulum
 candore fulgentem in sb-
 lyme concendere. et statim
 in faciem procidens. sabu-
 lum capiti superiacebat.
 plorans atq; euulans. Cur
 me paule dimittis. Cur
 ab is in salutatus. Tam
 tarde notus. tam cito re-

sanctus

cedis. Referebat postea be-
atus antonius tanta se
uelocitate quod reliquū
erat uie cucurisse. ut istar
auiū peruolaret; Nec ime-
rito; Nam introgressus spe-
luncam uidit genibus cō-
plicatis erecta ceruice exte-
sisq; in altum manibus
corpus examine ac primo
et ipse uiuere eum credens
pauper orabat; Postquā
uero nulla ut solebat sul-
pua precantis audiuit;
inflebile osculum ruens
intellexit quod etiam ca-
daver sancti deum cui om-
nia uiuunt officio gestus
precaretur; Igitur obuo-
luto et prolato corpore fo-
ras psalmis quoq; ex xpi-
ana traditione cantatis
contristabatur antonius
quod sarculum quo terrā
foderet non habebat. fluc-
tuans uario mentis estu
et secum multa reputans.
Si ad monasterium reuer-
tar. quatruidui iter est si hic
maneam nichil ultra pfi-

ciam; Vozar ergo ut
dignum est. et iuxta bel-
latorem tuum xpiſte ru-
ens extremum altum
fundam; Talia eo ani-
mo uolente. ecce duo
leones ex interioris he-
remi parte currentes uo-
lantibus per colla iubis
ferebantur; Quibus as-
pectis primo exhorruit.
rursusq; ad deum men-
tem referens quasi colu-
bas uideret mansit in-
trepidus; Et illi quidem
directo cursu ad cadaver
beati senis substiterunt
adulantibusq; caudis
circa eius pedes accum-
bere fremitu ingenti ru-
gientes. ut profus in-
telligeres eos plangere
quomodo poterant. De-
inde ceperunt haut pau-
lum pedibus scabre-
re. arenamq; certatim e-
gerentes. unius homi-
nis capace[m] locum effo-
dere; Et quasi statim
mercedem pro opere

244. f. m.

tulantes. cum motu au-
 rum ceruice deiecta ad
 antonium perreuerunt.
 manus eius pedesq; li-
 gentes ut ille animad-
 uerteret benedictione
 ase deprecam; Nec mora
 et in laudationem xpi
 effusus quod muta q;
 animalia se sentirent
 ait; Domine siue cuius
 nutu nec folium arbo-
 ris defluit nec uinis pas-
 serum ad terram cadit.
 Da illis sicut tu scis. Et
 annuens manu ut abi-
 rent imperauit. Cumq;
 illi recessissent. sancti cor-
 poris oneri. seniles cur-
 uauit humeros et depo-
 sito eo effossam desuper
 humum congerens tu-
 mulum ex more compo-
 suit; Postquam autem
 dies illuxerat alia neqd
 pius heres ex intestatis
 bonis non possideret.
 tunicam sibi eius uen-
 dicauit. quam in sporta-
 rum modum de palme

folijs sibi ipse texuerat.
 ac sic ad monasterium re-
 uersus discipulis ex ordi-
 ne cuncta replicauit. die-
 b; q; sollempnibus uel p-
 pasche uel pentecostes se-
 per pauli tunicam uestit
 est; Libet in fine opusculi
 interrogare eos qui patri-
 monium suum ignorant.
 qui domos marmoribus
 uestiunt qui uno filo uel
 lerum uillarum isuunt
 precia. huic seni nudo qd
 umquam defuerit; vos
 gemma bibitis. ille coca-
 uis manibus nature sa-
 tis fecit; vos in tunicas au-
 rotectis; ille nec uilissimi
 quidem mancipij uestri in-
 dumentu habuit; Sed e-
 contrario illi pauperculo
 paradisus patet. uos au-
 ratos gehenna suscipiet;
 Ille xpisti uestem nudus
 licet seruaui. uos uestiti
 serias indumentu xpisti
 pdidistis. Paulus uilissi-
 mo puluere coopertus
 iacet in gloria resurrectu

rus uos operosa saxis se
pulchra premunt. cum
uestris opibus fortasse
arsuros. Parate queso p
cite saltem diuicias. quas
amatis. Cur et mortuos
uestros auratis obuolu
tas uestibus. Cur ambi
cio inter luctus lacrimas
q; non cessat. An cad aue
ra diuitum nisi in sirico pu
trescere nesciunt. Obsecro
quicumq; hec legis ut ie
ronimi peccatoris memi
neris. cui si dominus op
tionem daret multo ma
gis eligeret tunicam pau
li cum meritis eius. qua
regum purpuras cum reg
nis suis. **Narratio sanc
ti Ieronimi presbiteri de
captiui monacho.**

Qui nauali prelio di
micatum sunt ante
in portu et in tran
quillo mari flectunt gu
bernacula. remos trahunt.
ferreas manus et uncas
preparant. dispositumq;
per tabulata militem pen

denti gradu et labenti
uestigio stare firmiter ad
suescunt. ut quod in simu
lata pugne didicerint i
uero certamine non pti
nescant. Ita et ego qui
diu tacui silere quippe
me fecit cui meus sermo
supplicium est. prius ex
erceri cupio in paruo ope
re et ueluti quandam ru
biginem lingue obster
gere. ut uenire possim
ad hystoriam latiore.
Scribere enim disposui
si tamen dominus uita
dederit. et si uituperato
res mei saltem remoti
me et clausum psequi
desierint. ab aduentu
saluatoris usq; ad nos
tram etatem idest apa
postolis usq; ad huius te
poris fecerim quomodo
et per quos xpisti eccle
sia nata sit. et adulta p
secutionibus creuerit.
martyris coronata sit
et postquam ad xpista
uos principes uenerit